

## דבר העורך

## נתרפאו כל החולים

על הפסוק (שמות פרק כ פסוק טו) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֶת, מִפֶּה רִשׁ"י וּמִקּוּרוֹ בְּמִכְלִיתָא (שמות פרק יט פסוק יא) מלמד שלא היה בהם אחד סומא. ומנין שלא היה בהם אלם, תלמוד לומר וַיַּעֲנֶה כָּל הָעָם (שמות פרק יט פסוק ח). ומנין שלא היה בהם חרש, תלמוד לומר וַיַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁמָע (שמות פרק כד פסוק ז).

עוד מבואר ברש"י (עבודה זרה דף כב:): ישראל שעמדו על הר סיני ונתקנו מכל מום דכתיב (שיר השירים פרק ד פסוק ז) כָּלֶּךָ יָפֵה רַעֲיָתִי וּמִוֶּם אֵין בָּךְ.

וכתב בספר סגולות ישראל (אות ע) סגולה נפלאה לרפואה, לכוון בשעת קריאת עשרת הדברות כאילו שומע עתה את קול ה' מתוך האש במעמד הר סיני, ואז מתחדש הענין של 'במתן תורה נתרפאו כל החולים'. ויש אומרים שכעין ענין זה יש גם בקריאת עשרת הדברות בפרשת יתרו, ואולי גם בפרשת ואתחנן.

ואפשר לבאר, לפי מנהג העולם לעמוד בעשרת הדברות, לזכר מה שהיו אז באימה ויראה, כך כיום אנו עומדים באימה ויראה, וממילא מתעורר גם ההשפעה של כל החולים נתרפאו.

ומפורסם שמרן הגר"ש אלישיב זצ"ל היה רגיל לומר שזמן קריאת עשרת הדברות בחג השבועות הוא זמן מסוגל לפעול רפואות וישועות לחולי עמך ישראל, וידוע שועד הרבנים לעניני צדקה בארץ הקודש, היו מکنסים לפניו שמות התורמים, לתפילה במעמד הנשגב של קריאת התורה בחג השבועות. ומאידך היה סובר שאסור לעמוד בשעת קריאת עשרת הדברות, מוכח שאין הדברים תלויים זה בזה. בברכת התורה עקיבא יוסף לוי



## נושא הגיליון

## 'עמידה בעשרת הדברות'

## מִן הַשָּׁמַיִם דִּבְרַתִּי עִמָּכֶם

תקציר: סדרת הגיליונות בנושא קריאת התורה, גיליון מספר 468 בנושא 'חיוב קריאת התורה'. גיליון מספר 469 בנושא 'השלמת קריאת התורה'. גיליון מספר 470 בנושא 'עמידה בקריאת התורה'.

בגיליון הנוכחי מספר 471 בנושא 'עמידה בעשרת הדברות', יבואר לפי הנהגים שהציבור לא עומד בקריאת התורה, האם אסור לעמוד בעשרת הדברות, משום תרעומת המינים שיאמרו שרק זה ניתן בסיני, או שמתור לכתחילה לעמוד, ומדוע?

ומה הדין בשאר קריאות מיוחדות, כגון פרשת שירת הים, פרשת זכור, פסוק האחרון של החומש, האם נכון וראוי לעמוד בקריאתם, או שיש חשש שמראה בכך כאילו חלקים מסוימים בתורה חשובים יותר משאר חלקי התורה?

## 1. עשרת הדברות בציבור

תרעומת המינים: מבואר בגמ' (מסכת ברכות דף יב.) שבבית המקדש קוראים עשרת הדברות, שמע, והיה אם שמוע, ויאמר, אמת ויציב, עבודה, וברכת כהנים. ורצו לקבוע אף בגבולין קריאת עשרת הדברות יחד עם קריאת שמע, אולם ביטלו את קריאת עשרת הדברות מפני תרעומת המינים.



ופירש רש"י (ד"ה מפני תרעומת) כדי שהמינים לא יאמרו לעמי הארצות, ששאר התורה אינה אמת, מכך שקוראים רק

את מה שהקב"ה אמר בסיני ושמעו ממנו כל ישראל.

וכעין זה מבואר בירושלמי (מסכת ברכות פרק א הלכה ה), בדין היה שיהיו קורין עשרת הדברות בכל יום, ומפני מה אין

### 3. מותר לעמוד

**מנהג העולם:** מאידך הרבה פוסקים, מצדיקים את מנהג העולם הקדום לעמוד בשעת קריאת עשרת הדברות, וביארו בכמה אופנים את טעם המנהג, מדוע אין בזה חשש תרעומת המינים;

וכתב בשו"ת **דבר שמואל** (סימן רעו) שאין כאן מקום למינים לטעות, כי הכוונה בעמידה מפורסמת וגלויה, לתת אל לבנו בזמן הקריאה, כאילו עכשיו מקבלים את פני השכינה במעמד הגדול והנורא של קבלת התורה, ולכן עושים קימה שיש בה הידור.

ומוכיח **מהגמ'** (סנהדרין דף מב.) לגבי ברכת הלבנה, שהוא קבלת פני השכינה, ולכן צריך לאומרו מעומד, מפני כבוד השכינה שמקבל. ורואים שיש בכך תוספת קדושה ואמונת הלבבות משום הכון לקראת אלקיך ישראל, ולכן אין חשש של תרעומת המינים, וכל החשש שייך רק במקום שאין טעם מפורש מדוע מבדילים וקוראים כל יום רק עשרת הדברות, ולא את שאר חלקי התורה.

**אין חשש:** לדעת **החיד"א** (בספרו שו"ת טוב עין סימן יא.) אין כל חשש במנהג שהוחזק בו כמה שנים לעמוד בעשרת הדברות, שהרי בכל שבת קוראים בתורה, וגם בשבת זו קוראים עוד חלקים בתורה חוץ מעשרת הדברות, אין כאן חשש של תרעומת המינים, שמוכח שהכל אמת אלא שעומדים בקריאת יסוד התורה שנכתבו בלוחות הברית, ואמרם הקב"ה לכל ישראל ויחדד כל העם באמירתם, ורוצים לעשות זכר לדבר.

ודימה זאת למה שכתב **המטה יהודה למהר"י עייאש** (סימן א אות ו), על דברי **הבית יעקב** שאסור לקרוא את עשרת הדברות פסוק בפסוק משום תרעומת המינים, ונחלק עליו שמותר, כיון שתרעומת המינים זה רק על מה שקוראים, ולא על צורת הקריאה.

והוסיף החיד"א, שכיון שכך נהגו כמה שנים, מוטל על כל אחד לקום, ואם יושב בין העומדים נראה כמזלזל, ואמרו חז"ל שלא ישב בין העומדים.

על פי דברי החיד"א כתב **בשער אפרים** (שער ז הלכה ז), פתחי שערים אות כז), בשעת קריאת עשרת הדברות נהגו העולם לעמוד, ואין ליחידים מן הציבור לשנות המנהג. והוסיף **בהגהת שערי רחמים** (על השערי אפרים אות לד) שבזמן הזה לא חוששים לתרעומת המינים, כמבואר ב**בלבוש** (סימן תצד), ו**במחצית השקל** (סימן תכט), ולכן אין חשש לעמוד בשעת קריאת עשרת הדברות. וכתב ב**בלקוטי מהרי"ח**

קורין אותן, מפני טענות המינים, שלא יהו אומרים אלו לבדן ניתנו לו למשה בסיני.

**רק ביחיד:** נפסק בשו"ע (אורח חיים סימן א סעיף ה) טוב לומר לפני שחרית פרשת עשרת הדברות. והגיה **הרמ"א** בשם שו"ת **הרשב"א** (סימן קפד) שדוק ליחיד מותר לומר עשרת הדברות בכל יום, אבל אסור לאומרם בציבור משום 'תרעומת המינים'.

והטעם מסביר **המשנ"ב** (ס"ק טז) מפני הכופרים שלא יאמרו שאין עוד תורה חוץ מזה, ובפרט בימינו, ולכן גם לא כותבים אותו על קונטרס מיוחד לציבור. ויש אומרים שאסור לקובעו בין הברכות כמו קריאת שמע, אבל קודם ברוך שאמר מותר אף בציבור. ולמעשה בציבור תמיד אסור, וביחיד שלא בתוך התפילה מותר, אבל בתוך התפילה אסור. (עולת תמיד, ארצות החיים).

### 2. אסור לעמוד

**תרעומת המינים:** אין מקור בגמ' למנהג העמידה בקריאת עשרת הדברות, ולא לשאלה האם יש חשש איסור משום תרעומת המינים, אולם בראשונים מצינו פולמוס בנושא.

מפורסם מה שכתב בשו"ת **הרמב"ם** (סימן רסג, מהדורה חדשה ספר אהבה סימן מט) במענה לשאלה, לגבי מקום שנהגו לעמוד בקריאת עשרת הדברות, ובא לשם רב חדש והנהיג שישבו בשעת הקריאה, והוכיח כדבריו מכך שביטלו את קריאת עשרת הדברות בציבור מחמת תרעומת המינים שיאמרו שרק עשרת הדברות מן השמים, ולכן עומדים רק בעשרת הדברות. והשיב הרמב"ם, שאכן צדק הרב החדש שצריך לשבת בקריאת עשרת הדברות, ויש למנוע את העומדים כי מגיע מזה הפסד באמונה.

ומה שטען חכם אחד, שמנהג בגדד ועוד ערים לעשות כן, אינו כלום, לפי שאם נמצא אנשים חולים, לא נחלה אנחנו את הבריא בסיבתם כדי שיהיו שוים, אלא נשתדל לרפאות את החולה אם נוכל.

וכך כתב בספר **חסד לאלפים** (הלכות ספר תורה סימן קלה סעיף יד) שאין לעמוד בשום קריאה לא בעשרת הדברות ולא ב"ג מדות. וכן כתב **בספר חיים להגר"ח פאלאג'י** (סימן יז אות ג) לעמוד בקריאת התורה בעשרת הדברות יש יוהרא, וכל שכן בשאר קריאת התורה, שהרי לפי דברי **גורי האר"ז** ל' אין לעמוד כלל בשעת קריאת התורה.

**הגר"ר ליבלי שפירא זצ"ל** אב"ד **קובנא** (תולדות עיר קובנא עמוד רכט) ביטל המנהג לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות, מחשש תרעומת המינים.

דהלכתא גליון כב עמוד ה טור ג), שמותר לעמוד בעשרת הדברות ואין חשש לתרעומת המינים, כיון שעומדים בעוד קריאות, כגון בשירת הים בפרשת בשלח ובשביעי של פסח ו"ג מדות ופסוק אחרון בתורה, ולא רק בעשרת הדברות, לא שייך תרעומת המינים, כי ניכר שהעמידה בעשרת הדברות היא מטעם אחר.

**אין לחדש גזירות:** הסבר נוסף כותב **באגרות משה**, שהחשש לתרעומת המינים אינה סיבה לבטל את קריאת עשרת הדברות קודם קריאת שמע, ולכן בתחילה קבעו קריאתם בכל מקומות מושבותיהם, כמבואר **בתפארת ישראל** (תמיד פרק א משנה ה), אלא שמחמת מעשה שהיה שהמינים הטעו את עמי הארצות במקום שאין תלמידי חכמים, לכן ביטלו אמירתם. אבל לגבי עמידה שלא ראינו שטעו בכך, אין לנו כח לגזור חששות חדשים על ידי דימוי סברות, ולשנות מהמנהג, ואפילו מי שבא ממקום שלא נהגו כך, אל ישנה מפני המחלוקת.

**מנהג קדום לעמוד:** **בציץ אליעזר** (חלק יד סימן א אות ז, חלק יז סימן כו) מקיים את המנהג לעמוד בעשרת הדברות, ומעיד שהתפלל עשרות שנים בבתי כנסיות וישיבות בארץ ישראל, עם גאונים וצדיקים קדושי עליון זיע"א, וכולם נהגו ברית במנהג הזה, וגם הקפידו שיחידים לא יפרשו מהמנהג. וכן נוהגים בהרבה בתי כנסת של ספרדים.

ומה שמביאים בשם שו"ת הרמב"ם שלא לעמוד בעשרת הדברות, יתכן שאין לתשובה כל כך תוקף, כיון שנמצאה באיזה גניזה לאחר כמה מאות שנים שהיתה גנוזה ועלומה, וכמו שכתב **החזון איש** (סדר מועד סימן לט אות ו) שאין לסמוך על כתבי יד שמוצאים, ויש בהם הפסק מסורת מדור דור, וממילא יתכן שנפלו טעויות במלאכת העתקה, ועבודת התרגום מהשפה הערבית ללשון הקודש.

וכעין זה כתב הג"ר **צבי הירש גראדינסקי זצ"ל מחבר ספר מקראי קודש** (קובץ ישרון תשנז עמוד רב) שאין להוכיח משו"ת הרמב"ם שיש שם כמה דברים שסותרים את דברי הרמב"ם ביד החזקה, וכנראה שתלמיד טועה כתבו.

**ישאר לעמוד:** ולדעת הגר"ש **דבליצקי זצ"ל** (אליבא דהלכתא גליון כב עמוד ה טור ג), והגר"א **בנוצל שליט"א**

(חלק ב עמוד נט) מנהג העולם לעמוד בשעת קריאת עשרת הדברות.

וכתב הג"ר **צבי הירש גראדינסקי זצ"ל מחבר ספר מקראי קודש** (קובץ ישרון תשנז עמוד רב) בכל המקומות הגדולים באירופה כגון וילנא קובנא ונובהרודוק ושאר מקומות בליטא וזאמוט, נהגו כל הציבור לעמוד בקריאת עשרת הדברות באימה ובריאה, ולא פקפקו על זה הרבנים או שאר אדם.

והוסיף החיד"א (בספרו לדוד אמת סימן ז אות ה), בשם **האמת ליעקב** (הגר"י אלגזי, סימן ז אות ה) מהדורה חדשה עמוד פח) שלפי **השו"ע** (סימן א סעיף ה) לציבור אסור לעמוד, וליחיד מותר, כי אין ביחיד חשש תרעומת המינים. וכתב על זה **המחזיק ברכה** (סימן א ס"ק ח), **שבאר"ל** מוכח שגם ביחיד אסור, שהרי אמר **למהר"ו** שלא לומר עשרת הדברות, ואם כן גם ליחיד אסור לעמוד, ומכל מקום יש מקומות שנהגו שכל הקהל עומדים.

**ובכף החיים** (סימן קמו אות כג, סימן תצד אות ל) הביא את דברי החיד"א בשני ספריו. והביא מספר **שלמי ציבור**, למרות שלפי האריז"ל אין עומדים בשעת קריאת התורה, מכל מקום יש לעמוד בשעת קריאת עשרת הדברות, דוגמת קבלתם מסיני, וכן נהג רבו. ומסיים הכף החיים, שלא ראה נוהגין כן לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות, ואפשר לתת טעם למנהג, משום שיותר יש לאדם ישוב הדעת להבין כשיושב מאשר כשעומד.

**עומדים בעוד קריאות:** כתב **האגרות משה** (אורח חיים חלק ד סימן כב) לגבי הטעם שכתב הדבר שמואל מצד שיש סיבה ברורה מדוע עומדים זכר לויעמדו מרחוק, ודחה שהרי גם לקריאת עשרת הדברות כל יום יחד עם קריאת שמע יש סיבה ברורה, ולמרות זאת חששו לתרעומת המינים.

וכן הטעם שכתב החיד"א שקוראים עוד חלק בתורה חוץ מעשרת הדברות, הוא דחוק, שהרי גם בתפילה קוראים עוד פרשיות מהתורה, קריאת שמע ופרשת ציצית, ובכל זאת חששו.

ומסיק שיש טעם שהוא נכון, וטעם זה נקט גם בשו"ת **משנה הלכות** (חלק יא סימן קיח), והגר"נ **קרליץ זצ"ל** (אליבא



הילכתא) אסור לעמוד בעשרת הדברות ולא בכל קטע אחר כמו שירת הים וי"ג מדות בתענית ציבור וכדומה, ומי שלא רגיל לעמוד בקריאת התורה לא יעמוד בקטעים מסוימים, כי מראה כאילו חלק של התורה קדוש יותר משאר התורה.

וביאר, שעיקר טעם הרמב"ם שאסר אינו מחמת תרעומת המינים, אלא משום שמחשיב חלק מהתורה יותר מחלקים אחרים, והרמב"ם רק הביא ראיה לדבריו מתרעומת המינים. וגם כאשר רוב הציבור עומדים, אין לו לעמוד, כי הם נוהגים שלא כדין כמפורש ברמב"ם. ולגבי העצה לעמוד מתחילת קריאת התורה, כדי שלא יהיה ניכר שעומד לכבוד עשרת הדברות, וגם לא יהיה שונה מהציבור, השיב שלא צריך לחפש עצות.

וכך היה נוהג בעצמו שהיה יושב תמיד בקריאת התורה, גם בקריאת המיוחדות כמו עשרת הדברות ופסוק האחרון של החומש, והיה יושב גם בברכו ובברכות התורה. אכן, כאשר הגיע למקום שנוהגים לעמוד בקריאת התורה, היה עומד כל קריאת התורה גם כאשר הדבר היה כרוך במאמץ מיוחד.

מאיך מוטו בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל (אשרי האיש אורח חיים חלק ג פרק סו אות ד, ישא יוסף אורח חיים חלק ב סימן עד, הלכות חג בחג דיני חג השבועות פרק ח סעיף מה סוף הערה צב עמוד קנד), דאף שהעיקר כדעת הרמב"ם שאין



לעמוד בקריאת עשרת הדברות, ושאר הפוסקים לא ראו את דברי הרמב"ם ולכן התירו, מכל מקום במקום שנהגו לעמוד אין לבטל מנהגם, ויש להם על מה שיסמוכו, וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו. ואם נמצא במקום שכולם עומדים, יעמוד בכל הפרשה או כמה פסוקים קודם, שלא יהיה יושב בין העומדים.

ולכאורה פסקי הגרי"ש סותרים זה את זה, ויש ליישב, שהגרי"ש עצמו סבר שאין לעמוד והעומד נוהג שלא כדין, אולם לאותם שיש להם מנהג אבות לעמוד, יש מקום למנהגם, ולכן כאשר נמצאים במקום שעומדים רשאים לעמוד (הרב פ.ד.).

מנהג החזון איש (עדות הגר"ח קניבסקי ישא יוסף אורח חיים ב עמוד עד) שהיה יושב בקריאת עשרת הדברות.

יש למחות: לדעת הגר"ח עובדיה יוסף זצ"ל (יחזה דעת חלק א סימן כט חלק ו סימן ח, יביע אומר חלק ח או"ח סימן

ירושלים במועדיה, שבועות עמוד רא אות ו), ותשובות והנהגות (כרך א סימן קמד), כיון שיש מפקפקים במנהג העמידה, יש עצה פשוטה לצאת כל השיטות, שיעמוד לפני קריאת עשרת הדברות, וישאר לעמוד גם בשעת קריאת עשרת הדברות, וכך אינו נראה שהוא עומד דוקא בעשרת הדברות, וכמו שמבואר לגבי קריאת שמע, שהיושב אסור לו לעמוד, אבל העומד קודם קריאת שמע רשאי להמשיך לעמוד כשקורא קריאת שמע.

הקפיק את הנושא הג"ר יוסף זונדל שוב שליט"א (אליבא דהלכתא גליון כב עמוד ה טור ג) במאמר מיוחד בו מביא שיטות פוסקי זמננו בענין.

## 4. קריאות מיוחדות

שירת הים: מבואר באגרות משה (אורח חיים חלק ד סימן כב) שנהגו לעמוד בקריאת התורה של שירת הים, בפרשת בשלח ובשביעי של פסח. טעם המנהג כותב בקצות השולחן (סימן פד בדי השלחן אות כב) שהרי מבואר בגמ' (סוטה דף

כז:): שבים סוף כשמשא אמר 'אז ישיר', בני ישראל ענו לו כמו בקריאת הלל, ומבואר לגבי קריאת הלל, שצריך לאומרו בעמידה, ולכן עומדים מ'וישע' עד סוף השירה.

י"ג מדות: כתב בדבר שמואל (סימן רע"ו) נהגו בקצת קהילות לעמוד בקריאת י"ג מידות של רחמים.

פסוק האחרון: והביא במשנה הלכות (חלק יא סימן קיח) שמהנה העולם לעמוד בפסוק האחרון של החומש כשקוראים 'חזק חזק ונתחזק', וכן ב'אז ישיר' מ'וישע' עד סוף השירה.

פרשת זכור: בספר מועד לכל חי (עמוד כט) יש אומרים שטוב לעמוד בעת שמיעת קריאת פרשת זכור משום שמקימים בשמיעתה מצות עשה, ולמעשה לא נוהגים כן, וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו.

ובספר שערי ימי הפורים (עמוד כה) הביא בשם הגרי"י פישר זצ"ל שצריך לעמוד בקריאת פרשת זכור, ואצל הספרדים יושבים גם בקריאת פרשת זכור.

## 5. מחלוקת פוסקי זמננו

אסור לעמוד: לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל (שיעורי הגרי"ש א ברכות דף יב. עמוד צג צד, יבקשו מפיהו חלק ב שער ג פרק ב אות יא. הליכות האיש עמוד נב-נג, גליון שואלין ודורשין מספר 239 עמוד 2, עדות נכד הגרי"ש לרבי

## עמידה בשנים מקרא של עשרת הדברות

ידיעה נפלאה: מובא ב**שו"ת גמ אני אודך להג"ר גמליאל רבינוביץ שליט"א** (ענייני שנים מקרא ואחד תרגום, סימן קיג) מנהיגים שונים האם לעמוד בקריאת שנים מקרא של פרשיות יתרו ואתחנן שיש בהם עשרת הדיברות, שיש מהדירים לעמוד, ולדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל** אסור לעמוד, ולדעת **הביכורי חיים** (פרק ג הערה 55) צריך לעמוד כי כשקורא ביחיד אין חשש של תרעומת המינים, ויש אומרים שאין סיבה לעמוד כי כשקורא ביחיד אין לזה דמיון לקבלת התורה, אלא רק השלמת פרשיותיו עם הציבור.

והשיב **הגר"ח קניבסקי זצ"ל** (גם אני אודך שו"ת הגר"ח"ק אות קיח עמוד כט), שהנוהגים לעמוד כשקוראים עשרת הדיברות בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, לא צריכים לעמוד גם בקריאת התרגום.

ניתן לקבל במערכת הילכתא את הקובץ המלא עם השיטות השונות, בענין עמידה בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום של עשרת הדיברות.

ח"ו, בכבוד התורה בין ההמון, ואף למי שרוצה לנהוג מחדש, אין בידינו כח למונעו, לא ע"פ הפשט, ולא ע"פ הקבלה.

וכן נקט **בשמש ומגן** (חלק א סימן נז) שהמנהג לעמוד בעשרת הדיברות הוא מנהג עתיק יומין במרוקו, שהיו מקפידים לעמוד וראוי לחזק המנהג.

קריאות חובה: חידושי נפלא כתב **בתשובות והנהגות** (כרך ד סימן מג) לגבי מה שנחלקו הפוסקים האם צריך לעמוד בקריאת התורה (כפי שהובא בגיליון הקודם), המדובר רק בקריאות של שני וחמישי ושבת, שהקריאה היא חובת ציבור ומצות הציבור לשמוע.

אבל בקריאות המטרה שלהם להזכיר ענינו של יום, כגון ארבע פרשיות וראש חודש וחנוכה וכדומה, נראה שיש בזה חובת יחיד, וכל אחד מהשומעים יוצא מהבעל קורא מדין שומע כעונה, בזה באמת ראוי לעמוד. אך העולם נהגו שלא לחלק, ותמיד יושבים בקריאת התורה, אך נראה שאין להקל ויש לעמוד בקריאות אלו.

מנהגים חלוקים: וכתב בספר **כתר שם טוב** (חלק א עמוד שטו אות פא) מנהג לונדון ואמשטרדם שהציבור עומד בשעה שקוראים עשרת הדיברות, י"ג מדות, הנסתרות לה' אלקיננו, אבל בארץ ישראל המנהג לשבת.

וכתב בספר **אשי ישראל** (פרק לח סעיף כ), יש נוהגים לעמוד בקריאת עשרת הדיברות ושירת הים, ויש שכתבו שאין ראוי לעמוד. ומכל מקום כשנמצא בציבור שעומדים יעמוד עמהם.

וכתב **בנטיע גבריאל** (שבועות פרק כה סעיף ו) המנהג לעמוד בשעת קריאת עשרת הדיברות. וברוב קהילות הספרדים המנהג לישב, ובמקום שמנהג לעמוד אין ליחיד לשנות ולישב.

טו אות טז, חלק ט או"ח סימן פג אות יז, סימן פח אות ז, ילקוט יוסף קיצור שו"ע או"ח סימן קמה סעיף יב, סימן תצד סעיף טו טז) אסור לציבור או ליחיד לעמוד בשעת קריאת עשרת הדיברות, ויש למחות במי שעומד בקריאת עשרת הדיברות. ומכל מקום הנוהגים לעמוד במשך כל זמן הקריאה, אין איסור במה שממשיכים לעמוד גם בעת קריאת עשרת הדיברות. ואם נמצא בבית כנסת שכולם עומדים, יש חשש שיהיה נראה כמזלזל חס ושלום, ולכן יקדים ויעמוד מתחילת העלייה של עשרת הדיברות.

ראוי לעמוד: מנהג **הג"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל** (ארחות רבינו מהדורה חדשה חלק א עמוד רכו אות ד, עדות הגר"ח קניבסקי ישא יוסף אורח חיים ב עמוד עד) שעד סוף ימיו היה עומד בעשרת הדיברות, אך לא עמד ב'אז ישיר'. וכן היה נוהג **הגר"ח קניבסקי זצ"ל** (אלא עמוד סז, קיב, דולה ומשקה עמוד שעז) שהיה עומד בקריאת ויכולו, אז ישיר, קריאת שמע בשתי הפרשיות הראשונות, ועשרת הדיברות. וכן המנהג **בבית הכנסת לדרמן** (מנהגי לדרמן עמוד מט) לעמוד ב'אז ישיר' ובעשרת הדיברות.

ולדעת **הגר"ש אויערבאך זצ"ל** (הליכות שלמה תפילה פרק יב עמוד קג דבר הלכה ל, שבועות פרק יב סעיף ח, ס"ק ח), וכעין זה נקט **בשו"ת בצל החכמה** (חלק ה סימן א אות ז) המנהג לשבת בקריאת התורה, אך בעשרת הדיברות המנהג לעמוד, ואפילו שלדעת הרמב"ם אין לעמוד משום תרעומת המינים, מכל מקום בזמננו כולם יודעים שעומדים רק לזכר המעמד הנבחר בהר סיני. ועוד שהרי עומדים גם בשאר קריאות, כמו שירת הים וכדומה.

צריך לעמוד: וכתב **בישכיל עבדי** (חלק ב או"ח סימן א, סימן ב, חלק ז או"ח סימן א, סימן מד שאלה י), כחה דהיתירא עדיף, בפרט במקום שכבר נהגו, שלא יבוא הדבר לידי זלזול

## משיב כהלכה

**הפרס השבועי 100 שקל מזומן  
הזוכה בפרס גיליון 470 בסך 100 שקל מזומן  
הבה"ח אלעזר חשין הי"ו  
ישיבת 'מעייני חכמה' טלזסטון  
שאלה: מה המקור והטעם להגבת ספר  
תורה?**

**ביאור ומקורות:** האם זמן ההגבהה היא קודם הקריאה או אחריה. איזה עמודים צריך לפתוח. מה מוטל על הציבור לעשות בשעת הגבת התורה. לראות את הכתב, לכרוע, להושיט אצבע/זרת, לומר פסוקים?

**מסכת סופרים** (פרק יד הלכה ח), רמב"ן (דברים פרק כז פסוק כו), שולחן ערוך מגן אברהם ומשנ"ב (סימן קלד סעיף ב), שיירי כנסת הגדולה (הגהות בית יוסף אות ב), לבוש (סימן קמז סעיף א), שערי אפרים (שער י אות יג-יד), שלחן הטהור (סימן קלד סעיף ב).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, כל השולח תשובה נכונה, בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), יכול לזכות בפרס. בחירת הזוכה על דעת רבני הילכתא ולפי החלטתם הבלעדית. התשובות המובחרות יושלבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
- עמדות 'נדרים פלוס' לקהילות, קופת 'הילכתא' - 'נומוק הפשוט'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 6507823-1532
- במייל 5047867@gmail.com

**זכות התורה תעמוד לרפואת**

**הילד כמר אברהם דוד בן אסתר מלכה שיחי'  
לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל**

## דינים העולים

א. **תרעומת המינים:** חכמים ביטלו את קריאת עשרת הדברות כל יום בתפילה מפני תרעומת המינים שיאמרו שרק עשרת הדברות אמת. טוב לומר בכל יום עשרת הדברות ביחיד, אבל לא בציבור מפני תרעומת המינים.

ב. **אסור לעמוד:** לדעת הרמב"ם אסור לעמוד בקריאת עשרת הדברות משום תרעומת המינים, ויש למנוע גם את העומדים. וכמה פוסקים נקטו כן שהיושב בקריאת התורה לא יעמוד בעשרת הדברות. כי מראה כאילו חלק זה קדוש יותר משאר חלקי התורה.

ג. **ראוי לעמוד:** מאידך הרבה פוסקים מצדיקים את מנהג העולם הקדום, שעומדים בקריאת עשרת הדברות כקבלת התורה שהיתה באימה ויראה, ולא חוששים לתרעומת המינים מכמה טעמים, כפי שהתבאר בגיליון.

ד. **עמידה מוקדם:** העצה לצאת ידי כל השיטות, לעמוד לפני שמתחיל עשרת הדברות ונשאר לעמוד ולא נעמד במיוחד לעשרת הדברות. ויש אומרים שלא צריך לחפש עצות לקיים מנהג שלא כדיון.

ה. **קריאות מיוחדות:** המנהג לעמוד בשירת הים מפני שהיא כמו הלל. יש נוהגים לעמוד בויכולו וקריאת שמע בשתי פרשיות ראשונות, ו"ג מידות, ובפסוק האחרון של כל חומש כשקורין חזק.

ו. **חובת יחיד:** יש שכתב לחלק, שבקריאות שהם חובת ציבור לא צריך לעמוד, אבל בקריאות שהם חובת יחיד, כגון ד' פרשיות, או פרשת ר"ח או חנוכה וכדומה, צריך לעמוד.

## נושא הגיליון הבא:

### 'הגבת ספר תורה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

**טנא ברכות ואיחולים לידיד הילכתא הג"ר אברהם משה בקר שליט"א,  
לרגל שמחת נישואי בנו החתן החשוב הג"ר יהושע יהודה שליט"א עב"ג  
בת הג"ר רוד מינצברג שליט"א בשעה טובה ומוצלחת, יהי רצון שיזכו  
לכנות בית נאמן בישראל וורות ישרים מבורכים ובנין עדי עד.**

## הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשוט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

## מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

## קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...